

Za gospodarje

Maribor, dne 26. aprila 1933.

Kupovanje blaga od trgovinskih potnikov (agentov).

Ker je vsled slabega gospodarskega stanja in zlasti vsled dejstva, da kmet sploh ne more vnovčiti svojih pridelkov in kmečkih proizvodov (surovega masla itd.), ali pa da ne dobi za iste primerne kupnine, močno padla kupna moč kmeta, je zadnje čase opaziti med kmečkim prebivalstvom zelo veliko trgovinskih potnikov iz raznih krajev, od blizu in daleč, tuzemcev in inozemcev, ki ponujajo kmetom v nakup razno blago in prodajajo isto morda tudi navidezno pod raznimi olajšavami, kakor na obroke in podobno. Priznani zgovornosti trgovinskih potnikov — brez te bi namreč itak ne spravili nobenega predmeta v promet, ker si kmet kupi potrebno blago v trgovini — se jim večkrat posreči, da naslikajo kmetu-kupovalcu kupne pogoje v tako rožnati obliki, da končno vendarle spravijo blago v denar, kmeta pa prvi hip v ne dovolj premišljeno veselje in zadovoljstvo, da je napravil dobro kupčijo. Šele po daljšem času spozna, da je z nakupom zagrešil veliko napako, ker je ravnal nepremišljeno in ker njegovo gospodarstvo ne bo preneslo stroškov nakupa.

Tvrdka, za katero je potnik dobil naročilo, isto z vso naglico izvrši, da bi si kmet ne premislil in ne preklical naročila. Kmet naročenega in po pošti poslanega blaga velikokrat niti dvigniti ne more, ker nima toliko gotovine, da bi plačal stroške prevoza in morebitni prvi obrok, ki zapade v plačilo pri sprejemu blaga in ki ga more takoj plačati pri povzetju.

Ker kmet ni dvignil pošiljke, niti ni poslal posameznih obrokov kupnine, ga prodajalec toži na plačilo kupnine. Ves obupan spozna kmet, da je bila njegova kupčija s potnikom zanj velika nesreča. Skuša se šele sedaj otresti neprijetnosti

tožbe in je pripravljen odstopiti od pogodbe, to je poslano blago vrniti prodajalcu.

Da se bo kmet kot kupec vedel v takih in sličnih primerih ravnati, naj mu služijo te vrstice, ki bodo pokazale, kdaj kmet lahko odstopi od pogodbe, oziroma vrne poslano blago, ki ga je naročil na svojem domu pri prodajalčevem potniku. To velja le za ona naročila, ki so podpisana po 9. marcu 1932.

Trgovski in trgovinski potniki smejo ponujati v nakup in iskati naročil za ponujano: kolonijalno, špecerijsko, manufakturno, konfekcijsko in galanterijsko blago ter perilo na stalnem poslovnem sedežu ali zunaj njega samo pri podjetjih, ki obratujejo s tem blagom.

N. pr. trgovec s špecerijo, z manufakturo ali s perilom iz Maribora, oziroma njegov potnik smeta pravnoveljavno iskati naročil bodisi v Mariboru, bodisi v drugih krajih izven Maribora samo pri onih osebah, ki same prodajajo špecerijo, manufakturo ali perilo.

Pri ostalih osebah (kmetih, delavcih, uradnikih itd.), smejo iskati naročila le samo, ako jih te osebe same pokličejo k sebi v to svrhu, da naročijo pri njih blago, ki ga oni prodajajo.

Vse ostalo blago, razen kolonijalnega, špecerijskega, manufakturnega, konfekcijskega in galanterijskega ter perila, smejo trgovci sami ali pa njihovi potniki ponujati v nakup in iskati naročil v kraju svojega poslovnega sedeža pri vseh osebah, t. j. pri trgovcih, kmetih, delavcih, uradnikih itd. Zunaj poslovnega sedeža smejo iskati naročil samo pri podjetjih, ki obratujejo s tem blagom; pri ostalih osebah, ki s tem blagom ne obratujejo, pa samo na poziv, to se pravi, tvrdka iz Zagreba, ki prodaja po svojih potnikih po raznih krajih našim kmetom posnemalnike, istih kmetom ne more pravnoveljavno prodati na njihovih domovih, ako so pot-

nikli prišli na kmetov dom sami od sebe, t. j. brez poziva od strani kmeta.

Za vsakega, ki sklene s trgovskim potnikom kupčijo na svojem domu izven kraja, kjer ima dotična tvrdka svojo trgovino ali podjetje, taka sklenjena pogodba ne velja.

Kmet, ki bi mu tvrdka iz Zagreba n. pr. poslala posnemačnik, more istega poslati nazaj in ni pod nobenim pogojem dolžan posnemačnika obdržati, če tega sam od sebe neče. Zagrebška tvrdka tudi ne bo mogla kmeta tožiti na plačilo kupnine za posnemačnik, ker bo v tem slučaju dotični kmet na sodišču ugovarjal, da je bila kupčija neveljavna, ker ni on poklical potnika na svoj dom, marveč je prišel potnik na dom kmeta in ga tam pregovoril, da je naročilo sklenil. V tej pravdi na plačilo kupnine bo kmet pravdo dobil in bo zagrebška tvrdka obsojena na plačilo pravnih stroškov. Ako kmet med tem časom še ni vrnil posnemačnika, bo zagrebška tvrdka tožila na izročitev posnemačnika, ker ga kmet zadržuje pri sebi brez vsake pravice. Ako pa bi bil kmet posnemačnik med tem časom rabil, ali pa istega pokvaril, odgovarja seveda za svojo tozadevno škodo in bo moral kljub vrnitvi posnemačnika zagrebški tvrdki povrniti vso nastalo škodo.

Ako kmetu, ki je posnemačnik dobil po pošti ali po železnici, tvrdka grozi s tožbo na plačilo kupnine, se istemu take tožbe ni treba bati in naj vsak tak kmet poslani posnemačnik takoj pošlje nazaj, ako je istega kupil od potnika na svojem domu, kamor ga ni nihče pozval.

Da se pa kmetje izognejo takim neprilikam, svetujemo vsem, da se izogibajo nakupov od potnikov na svojih domovih. Tudi v takih primerih velja po večini slovenski pregovor, da je po toči prepozno zvoniti.

Ljudski pravnik.

Pristojnost sodišča za iztoženje dolga. H. J. Sl. g. š. p. J. — Vprašate, kje morete tožiti dolžnike, ki stanujejo na Hrvaškem, koliko smete računati za potne stroške in če velja na obveznicah določba, da smete sami izbrati poljubno

sodišče. — Tožiti morete redno le pri onem sodišču, kjer ima dolžnik svoje stalno bivališče, torej na Hrvaškem. Za pot ne boste mogli ničesar zahtevati, ker lahko vložite tožbo pismeno, oziroma bo to storil za Vas odvetnik, ker ne boste znali tega sami storiti. Ako ste s podpisom obveznice hoteli doseči, da boste tožili pri okrajnem sodišču svojega bivališča, bi se morali izrecno dogovoriti, da se oba podvržeta podsodnosti okraj. sodišča Vašega bivališča. Ako tega niste storili, Vam dogovor ničesar ne koristi.

Reja volov. — L. F. Z. — Že pred dvema letoma ste vzeli v rejo par juncev. Dogovorili ste se, da boste kot odškodnino za rejo prejeli polovico onega, za kar bodo voli več prodani kakor za Din 8000. — Vola redite že par let in sta sedaj vredna oba skupaj 3000 do 4000 Din. Radi bi vedeli, če morate vola rediti še dalje, ali ju smete prodati, čeprav ne boste dosegli zneska 8000 Din. — Takim nespametnim dogovorom pravimo špekulacija. Špekulirali ste, da bi dobro zaslužili, pa boste prav pošteno doplačali. Ako niste dogovorili, da morate rediti vola toliko časa, da bosta vredna več kot 8000 Din in ako niste dogovorili, da smeta vola prodati Vi sami po dnevnih cenah, tedaj sme vola prodati edinole oni, ki je dal oba vola v rejo, to je njihov lastnik. Vi pa niste dolžni rediti volov toliko časa, da bosta poginila od starosti. Zato zahtevajte od lastnika volov, naj oba vola vzame iz Vašega hleva. Ako tega ne bo storil, ga tožite. V ostalem je pa Vaše vprašanje nepopolno, ker iz njega ne sledi, za koliko časa ste imeli dogovorjeno, da morate rediti vola, da boste deležni delitve dobička nad zneskom 8000 Din. Ako ste tak čas imeli dogovorjen, lahko od preteka tega časa dalje zahtevate povračilo stroškov za krmljenje.

Sestavljanje ženitnih pisem, izročilnih pogodb itd. M. B. P. — Radi bi sami delali ženitna pisma, izročilne pogodbe in bi radi vedeli za razne kolekovine ter pristojbine. — Ženitnih pisem ne sme delati noben drug, kakor samo notar. Če je izročilna pogodba dejansko le samo kupna pogodba, potem jo lahko sestavi vsak sam in ji da naslov: kupna pogodba; če pa je izročilna pogodba dejansko daritvena pogodba, jo pa sme

napraviti zopet le samo notar. Za sestavljanje raznih listin ne smete zahtevati nobenega plačila, ker boste sicer kaznovani. Pristojbine pri izročilnih pogodbah starišev na otroke bodo take, kakoršne so pri kupnih, oziroma daritvenih pogodbah. S sestavitvijo raznih pogodb se raje nikar ne pečajte, ker je s tem združena velika in resna odgovornost. Vi kot sestavitelj odgovarjate z vsem svojim premoženjem za morebitno škodo, ako bi pogodbo napačno sestavili, ali pa vsaj tako, da bi vsled nepopolne ali nepravilne sestave pogodbe nastala pravda. Bodite previdni in odslomite vse one, ki zahtevajo od Vas sestavo pogodb. Za vse je potrebno gotovo strokovno znanje; zato prepustite sestavo pogodb odvetnikom in notarjem, ki poznajo tozadevna določila zakona. Da morajo ljudje delo odvetnikov in notarjev plačati, pa Vašega žepa ne boli.

Prevzem posestva in plačilne težkoče. P. F. in R. L. — Prevzeli bi posestvo za 65.000 Din in bi morali izplačati 55.000 Din. — Vaša žena ima naložen denar pri denarnem zavodu v Mariboru, ki pa Vam denarja ne izplača. Vprašate, kako boste ta denar dobili, ker sicer ne morete prevzeti. — Ako imate dolg pri domači posojilnici in bi tam morali plačati 55.000 Din, boste to morda uredili s pomočjo kakih predpisov; samo radi tega, ker ne dobite denarja, se ne smete ustrašiti prevzeti posestva. Kaj je v Vašem primeru najbolje, je težko svetovati. Uredite zadevo z domačo posojilnico na lep način; prepričani smo, da Vam bo šla na roko.

Pravica in obveznosti poroka. K. M. G. p. P. — Porok ste kmetu, ki bo šel na boben in boste morali plačati celo svoto, za katero jamčite. Ker je dolжник za izposojeni denar kupil šivalni stroj, vprašate, če bi istega lahko zarubili. — Predno sploh morete rubiti, morate znesek, za katerega ste porok, plačati in od dolžnika iztožiti. Šele tedaj boste mogli rubiti dolžnika. Ako je dolжник stroj podaril, istega ne boste mogli takoj zarubiti, marveč boste mogli morebitno vložiti zoper hčerko izpodbojno tožbo. Da ne boste tudi v bodoče vsled jamčenja oškodovani, morate pravočasno gledati na to, komu zaupate.

Nekaj o zgodovini sadjarstva.

Prva zgodovinska poročila o sadjarstvu izvirajo iz Perzije in Fenicije. V Perziji je bilo sadjarstvo že v 6. stoletju pred Kristusom precej napredno. Kir, vladar takratnega velikega perzijskega kraljestva, je določil z zakonom, da morajo mladi Perzijci iz uglednih družin obiskovati kraljevske javne šole in se v njih učiti sadjarstva. Glavne ceste, katere so vezale prestolico z važnejšimi mesti, so bile zasajene na obeh straneh s sadnim drevjem.

V Palestini je bilo sadjarstvo tudi dosti napredno, kar doznamo iz sv. pisma, v katerem se omenje na več mestih sadno drevje in sadni plodovi. Iz Male Azije se je sadjarstvo širilo po obalah Sredozemskega morja, v Grčijo in dalje v Rim. V vojskah macedonskega kralja Aleksandra Velikega, ki se je vojskoval s takrat znanim svetom, so njegovi vojaki prinesli v Grčijo vse takrat znane sadne vrste, katere so našli v deželah, skozi katere so hodili in se vojskovali.

Iz Grške se je sadjarstvo naglo širilo v Italijo in od tam dalje po celi Evropi. Na apeninskem polotoku je sadjarstvo jako naglo napredovalo, kar je razvidno iz spisov Plinija in drugih, v katerih se navaja, da je že takrat obstajalo 41 vrst jabolk, 36 vrst hrušk in 12 vrst sliv. Latinci so napredovali že toliko, da so znali cepiti drevje in sušiti sadje. V drugem stoletju so rimski vojaki prenesli sadno kulturo v Nemčijo, takratno Germanijo, katera je bila zaraščena z gostimi šumami; tukaj se je sadjarstvo jako počasi širilo.

Mi se imamo zahvaliti Rimljanom, da so prinesli v naše kraje sadno seme, poleg vinske trte. Cesar Dioklecijan, kateri je imel v Dalmaciji krasno palačo, je v svojih vrtovih imel zasajene najboljše vrste sadja in najlepše v tedajnem rimskem cesarstvu.

V Nemčiji se je še le začelo uspešneje širiti sadjarstvo, ko so začeli katoliški redovniki in menihi sekati gozdove okoli samostanov — pa so potem posekane površine zasajali s sadnim drevjem. V 7. in 8. stoletju je že skero vsak samostan imel svojo drevesnico. Prvo knjigo sadjarstva je napisal menih Valafriid Stra-

ho v nemškem jeziku okoli leta 850. Od tedaj naprej je sadjarstvo v Nemčiji naglo napredovalo in dobilo široki razmah do 30letne vojne. V 30letni vojni v 17. stoletju je mnogo trpelo ter bilo sadjarstvo hudo oškodovano.

Viljem Brandenburški je izdal strogo naredbo, da mora vsak gospodar vsako leto posaditi 10 drevesc, vsak mladenič pa, kateri je hotel vstopiti v zakon, je moral posaditi šest drevesc. Z naredbami oblastev si je sadjarstvo v Nemčiji naglo opomoglo in danes imajo v Nemčiji ne samo v praktičnem oziru, ampak tudi v znanstvenem najbolj napredno sadjarstvo.

Najbolj naglo se je sadjarstvo razvijalo na Francoskem; skozi celi srednji vek so bili prosvetitelji na polju sadjarstva redovniki, benediktinci in cistercijanci.

Naše sadjarstvo v Jugoslaviji se veliko naslanja na nemško šolo, nekaj pa, osobito novodobno, v precejšnji meri na francosko. Mnogi naši sadjarji so pridobili svoje znanje na nemških strokovnih šolah in s tem je bilo tudi v zvezi, da smo dobili mnoge sadne sorte iz Nemčije, posebno Slovenija in Hrvaška. — Zadnja leta pa, ko hodijo naši mladi strokovnjaki na študije na Francosko, uplivajo na nje strokovnjaki francoske šole. Zato opazamo pri nas tudi že precejšnje število sadnih sort francoskega izvora.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg 22. aprila 1933 je bilo pripeljanih 33 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso se je prodajalo po 13—14 Din, špeh pa po 14—15 Din. Sena je bilo na trgu 10 vozov po 85—95, pšenične slame 1 voz po 50—55, ržene slame 2 voza po 50—55 D. Krompirja so pripeljali 40 vozov s 127 vrečami po 0.75—1.25, čebule 42 vreč po 2—2.50, česen po 8—10, kislo zelje 4, kisla repa 2, italijanska kartiola 6—12, ohrovt glava 1—2, hren 6—8, glavната solata 1—2. Na trgu je bilo 14 vreč pšenice po 1.75—2, 3 rži po 1.75, 17 ječmena po 1.50, 16 koruze po 1.25, 14 ovsa po 1, 8 prosa po 1.50, 3 ajde po 1.25, 12 fižola po 1.75—3. Cena jabolkom 2—5, sliv 6—8, orehov celih 7, luščenih 24—26. Pe-

rutnine: 184 kokoši po 20—30, 386 piščancev po 25—65, 4 gosi po 40—60, 5 puranov po 60—80, 6 rac po 20—30, 18 domačih zajcev po 5—20, 11 kozličkov po 50—90. Surovo maslo po 28, čajno maslo 32—34, domači sir 7—8, kuhano maslo 30—32, jajca 0.50—0.75 Din.

Mariborski sejem dne 18. aprila 1933. Prignanih je bilo 13 konj, 7 bikov, 174 volov, 312 krav in 22 telet, skupaj 528 glav. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 5—5.50 Din, poldebeli voli 3.50—4.50, plemenski voli 3—3.25, biki za klanje 3.25—3.50, klavne krave debele 2.75—3.25, plemenske krave 1.50—2.50, krave za klobasarje 1.25—1.75, molzne krave 1.50—2.75, breje krave 1.50—2.75, mlada živina 4—5 Din, teleta 4—5 Din. Prodanih je bilo 230 komadov.

Mariborski svinjski sejem 21. 4. 1933. Na današnji svinjski sejem je bilo pripeljanih 119 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari 125—135 Din, 7—9 tednov stari 150—170 Din, 3—4 mesece stari 230—350 Din, 5—7 mesecev stari 450—550 Din, 8—10 mesecev stari 560—580 Din, 1 leto stari 750—950 Din. Kilogram žive teže 7.50—8.50 Din, kilogram mrtve teže 10.50—12 Din. Prodanih je bilo 81 komadov.

Mesne cene v Mariboru so bile sledeče: volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso bikov, krav in telic 4—6 Din, teležje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 6—8 Din. Svinjsko sveže meso 10—16 Din.

Ptujski živinski sejmi. Konjski in goveji sejem, ki se je vršil v torek, dne 18. t. m. je bil slabo obiskan. Prignanih je bilo 389 glav in sicer 135 krav, 50 telic, 82 volov, 18 bikov in 104 konji. Prodanih je bilo 89 glav. Cene so ostale neizpremenjene. — Še slabši je bil svinjski sejem v sredo dne 19. t. m. Prignanih je bilo le 32 svinj, prodanih pa 7. Tudi tu so ostale cene neizpremenjene. — Prihodnji običajni živinski sejem se bo vršil v torek, dne 2. maja t. l.

**Zahtevajte povsod
»Slovenskega gospodarja«!**